

صاحب امتیاز: موسسه فرهنگی هنری وصف صبا
مدیر مسئول و سردبیر: محمدرضا شفیعی

www.rooznamehsaba.com
rooznamehsaba

تهران - خیابان آیت الله مدنی - کوچه خجسته منش - پلاک ۵
تلفن: ۶-۷۷۵۸۲۴۲۲ فکس: ۷۷۵۴۸۲۴۵
چاپ: موسسه فرهنگی مطبوعاتی ایران
توزیع: نشر گستر امروز

گفت و گوی صبا

سید محمد رضا پوست فروشان

کهن ژانرهای فیلم کوتاه در ادبیات ایران زمین

ای برای عدم دسترسی به منابع وجود ندارد. امام رضا علیه السلام فرمودند: «لم یسکر المخلوق لم یسکر الخالق کسی که شکر گذار مخلوق نباشد، شکر گذار خالق نیز نیست». من از عزیزی که در معاونت آموزش انجمن سینمای جوانان هستند نهایت قدر دانی و تشکر رو بجا می آورم بخاطر تهیه و تولید گفتگوهای بر خط و همایش و سخنرانی هایی که در فضای مجازی در دسترس عموم علاقه مندان قرار داده اند

روند پژوهش و استفاده از منابع پژوهشی در ایران خصوصا در حوزه فیلمسازی را چگونه ارزیابی کرده اید؟

متأسفانه آمار بسیار پایین سرانه مطالعه در کشور دامن حوزه فیلمسازی را هم گرفته است و این کوتاهی به هیچ عذر و بهانه ای قابل پوشش نیست. به لحاظ وجود منابع مطالعاتی از قبیل مقالات فارسی و آثار ترجمه شده و آثار اساتید بزرگ ایرانی چیزی کم نداریم هر نقصی که وجود دارد از کوتاهی ماست و اینکه فیلمسازان ما با کتاب خواندن عجزین نیستند. اینکه فیلمسازان ما بعد از سالها تحصیل و کار در عرصه فیلم کوتاه با نویسندگان بزرگ ایرانی داستان کوتاه آشنا نباشد پذیرفتنی نیست و حتی قبیح است. مثلا دکتر حسین نیرومند چند کتاب درباره فرم فیلم و مدیریت چشم مخاطب و مبانی خلاقیت در تصویر دارند که کمتر کسی با ایشان آشناست که این اتفاق هم مایه شرمساری است و هم باعث می شود عرصه فیلم کوتاه که بخش آوانگارد سینمای دنیاست در ایران رشد و بالندگی ضعیفی داشته باشد.

اختصاصی درباره موضوع مقاله خود بگویید؟

پاتریسیا کوپر در مبحث فیلم کوتاه داستان خوب که مناسب فیلم کوتاه باشد را به هم گرا و واقع گرا تقسیم می کند که از نظر من این دو فرم در فیلم کوتاه کارآیی خوبی دارند و ما را از درگیری با بحث کلاسیک و مدرن و پست مدرن رها می کند. در ادبیات پارسی نیز ما یک دسته بندی شبیه به این را از قرن ها پیش داشته ایم یعنی ادبیات محاکاتی (واقعی) و غیرمحاکاتی (شگفت). من در این مقاله به پژوهش در ژانرهای ادبی کهن نظیر خوابنامه، فرزندنامه، مضحک، نقیضه، هومناک در متونی مثل منطق الطیر عطار، بهارستان جامی و کلیات سعدی پرداخته ام.

اگر نتوان کشید هم به قدر تشنگی باید چشید تلاش خواهیم کرد تا بهره ای از این دریای بیکران و اقیانوس موج ببریم. ادبیات پارسی پشتوانه ای بسیار قوی و کارآمد برای تمام سینما است از کلاسیک گرفته تا پست مدرن و اکسپریمنتال و هر شکل و فرم جدیدتری. مثلا یکی از مولفه های سینمای پست مدرن ارجاع هست در حالی که ما قرن هاست در ادبیات پارسی شاهد استفاده از آرایه تلمیح هستیم که یکی از صنایع معنوی بدیع است که در آن نویسنده در ضمن نوشتار خود به عناصری از گذشته مانند شخصیت ها و وقایع تاریخی و دینی ارجاع می دهد.

چگونه این موضوع برای شما مسئله شد؟

اینکه آیا ما در زمینه ژانر پیشینه ای داشته ایم یا نه و اگر داشته ایم چقدر در زمان حاضر و در فیلم کوتاه کاربرد دارد برایم مسئله بود همچنین مدتی بود که در انجمن سینمای جوانان شهرستان تربت حیدریه بر سر مسئله ژانر در فیلم کوتاه بحث و گفتگو می کردیم که اختلاف نظرهای بسیاری وجود داشت و نظر اغلب دوستان این بود که ژانر در فیلم کوتاه همان ژانرهای فیلم بلند است که نظریه کامل و درستی نبود. به همین دلیل من مطالعه در زمینه ژانر را شروع کردم و با مطالعه کتب مختلف و شنیدن نظریات اساتید بزرگ سینمای ایران به این یقین رسیدم که مسئله ژانر در فیلم کوتاه با فیلم بلند شبیه اما در ادامه بسیار متفاوت است که این مهم نیاز به تحقیق و پژوهش بسیاری را می طلبد. فراخوان پنجمین همایش مطالعات فیلم کوتاه انجمن سینما جوانان با موضوع بومی گرایی در ژانر، فرصت مغتنمی بود تا به همین بهانه یک کار پژوهشی انجام بدهم تا هم خودم بیشتر بیاموزم و هم شاید بتوانم کمک کوچکی به دوستان فیلمسازم داشته باشم. به همین ترتیب تحقیق و پژوهش را با محوریت ژانر ادامه دادم و دیدم که ما در ادبیات خودمان چقدر ژانرهای جذاب و متنوعی داریم که تا کنون مغفول مانده و تحقیقی درباره ژانرهای ادبی که مناسب فرم فیلم کوتاه باشد انجام نشده است.

برای رسیدن به پاسخ پرسش های مقاله خود از چه منابع مکتوب و تحقیقاتی استفاده کرده اید؟

در عصر فضای مجازی و دنیای اینترنت کار تحقیق و پژوهش بسیار آسان تر و سریعتر از سال های گذشته است که جای هیچ عذر و بهانه

سمیه خاتون - پنجمین همایش مطالعات فیلم کوتاه تهران در ادامه فعالیت های پژوهشی انجمن سینمای جوانان ایران و با هدف تولید محتوای تخصصی برای فیلمسازان فعال در حوزه فیلم کوتاه، عنوان ۲۹ چکیده مقاله راه یافته به این رویداد علمی، پژوهشی و سینمایی را اعلام کردند. از همین رهگذر روزنامه صبا با پژوهشگرانی که مقالات آن ها به این دوره از همایش علمی راه یافته گفت و گویی داشته باشد که در ادامه می خوانید.

در ابتدا به صورت مختصر درباره موضوع مقاله خود صحبت کنید...

پاتریسیا کوپر در کتاب نوشتن فیلم کوتاه عنوان می کند که برخلاف فیلم بلند، فیلم کوتاه پیوندهای محکمی با هنرهای غیر تجاری مانند داستان کوتاه، شعر، نقاشی و عکاسی دارد. استاد اصلائی (فیلم شطرنج باد) می گویند سینما هنر نیست بلکه برآیندی از تمام هنرها و علوم است. با تامل در این دو نظریه به این نتیجه رسیدم که برای پربار کردن درخت فیلم کوتاه باید به سراغ هنرهای دیگر رفت که در این مقاله به سراغ ادبیات رفتم چرا که ادبیات قرابت بیشتری با فیلم دارد. اصلی ترین بخش هر فیلم یعنی داستان از چشمه جوشان ادبیات سیراب می شود. پاتریسیا کوپر در کتابش به صراحت می گوید که ژانرهای فیلم بلند چندان کارآیی در فیلم کوتاه ندارند و برای فیلم کوتاه چند ژانر قائل می شود که قصه و حکایت دو فرم و ژانری هستند که در موردشان حرف می زند و اعتقاد دارد که این دو فرم داستانی در فیلم کوتاه کارآیی دارند. ژانر دیگری که کوپر مطرح می کند حکایت است که به جرات می توان گفت ادبیات پارسی یکی از غنی ترین متون ها در باب حکایت و قصه هست. حکایت یک داستان تمثیلی و استعاری است که هدفش ارائه درس زندگی است با این تفاوت که در حکایت بر خلاف قصه، کاراکترها انسان هستند. مرغ همسایه غاز نیست بلکه نهایتا در بهترین حالت فقط مرغ است. علت این اتفاق که مرغ همسایه را غاز می بینیم این است که ما به عنوان فیلمساز با ادبیات کهن و حتی معاصر خودمان قهریم و این متون را نمی خوانیم. ادبیات پارسی مانند آب دریا است یعنی هر قدر از آن بچشید تشنه تر خواهید شد و هیچ گاه نمی توانی به انتهایش رسید. اما ما به حکم آب دریا را

فرهاد قائمیان
وحید رهبانی
مهدی حسینی نیا
محید نوری
امیر نوری
نازنین فرهانی
EXPEDENCY
توسعه و طراحی مطبوعاتی
حسین دارابی
تهیه و تنظیم
محمدرضا شفا

اگران در سینماهای سراسر کشور